

שיעור השלמת משפטים

מבוא

שאלות השלמת משפטים במבחן הפסיכומטרי בוחנות האם אנו מזהים באופן נכון קשרים לוגיים בין חלקי משפט שונים. בכל שאלה נתון משפט שחלקים ממנו חסרים, בדרך כלל ארבעה חלקים, ובמקומם מופיעים ארבעה קווים. בכל תשובה מופיעות אפשרויות להשלמת החלקים החסרים במשפט, כאשר ביניהן מופיעים קווים אלכסוניים (/). המילה או הביטוי שמופיעים ראשונים אמורים להשלים את הקו הראשון במשפט הנתון, המילה או הביטוי הבאים אמורים להשלים את הקו השני במשפט, וכן הלאה. השיקול המכריע בפתרון הוא מציאת תשובה שתשלים את המשפט באופן הגיוני וללא סתירות פנימיות. בכל פרק מילולי 3 שאלות השלמת משפטים, ולפתרון נקדיש 3 דקות.

שאלה לדוגמה:

ליאור הקדיש זמן רב בלמידה לקראת הבחינה, _____ להצליח בה. ואולם, _____, קיבל ליאור ציון _____ ועל אף שהיה הוא _____ מאוד מתוצאה זו החליט ליאור שלא לגשת בשנית למבחן.

- (1) אך הטיל ספק ביכולתו / בדיוק כפי שציפה / די גבוה / מאוכזב
- (2) ולכן היה משוכנע שביכולתו / למרבה הפתעתו / גבוה מאוד / מרוצה
- (3) אך הטיל ספק ביכולתו / בדיוק כפי שציפה / נמוך / מרוצה
- (4) ולכן היה משוכנע שביכולתו / למרבה הפתעתו / נמוך מאוד / מאוכזב

פתרון מפורט:

תשובה (1): אם ליאור הטיל ספק בדבר יכולתו לקבל ציון גבוה, הרי שלא יהיה זה הגיוני לטעון כי הוא ציפה לקבל ציון גבוה. התשובה נפסלת.

תשובה (2): אם ליאור ציפה שהציון שלו יהיה גבוה, לא יהיה זה הגיוני לטעון כי הוא הופתע כשקיבל ציון גבוה. התשובה נפסלת.

תשובה (3): מילת הניגוד "אולם" המופיעה במשפט זה אינה מתאימה להקשר הדברים. שכן, אין ניגוד בין העובדה שליאור לא היה בטוח שביכולתו לקבל במבחן ציון גבוה, לבין הנתון לפיו הציון אכן היה נמוך. התשובה נפסלת.

תשובה (4): ליאור ציפה שיקבל ציון גבוה במבחן, שלקראתו התכוון במשך זמן רב. אולם, למרבה הפתעתו הציון היה נמוך בסופו של דבר. למרות שליאור התאכזב מהציון, הוא החליט שלא לגשת לבחינה נוספת. זו התשובה הנכונה.

התשובה הנכונה היא (4).

מילות הקישור

חלק מהותי בפתרון תרגילי השלמת משפטים, הוא הכרת והבנת מילות קישור, מילים שתפקידן הוא לחבר בין חלקי המשפט השונים. לפני שנמשיך בתרגילי השלמת משפטים נוספים, נתעכב על חלק חשוב בפתרון התרגילים – מילות הקישור. כל משפט מורכב יכול להציג סוגים שונים של קשרים לוגיים בין חלקיו (ניגוד, תוצאה, הוספה וכו'...), וכל קשר לוגי שכזה מיוצג במשפט על ידי מילות הקישור. ברוב שאלות השלמת המשפטים המפתח לפתרון הוא הבנה נכונה של קשרים אלו. התשובה הנכונה היא המשפט בו מופיעות מילות הקישור בהתאם להקשר ובמיקום הנכון. לכן, חשוב מאוד להכיר את מילות הקישור השונות ואת הקשר שהן מייצגות.

בהמשך הפרק יוצגו מספר דוגמאות למילות קישור נפוצות בבחינה, עם הסברים מלאים ודוגמאות, ולאחריהן תופיע טבלה המכילה דוגמאות שכיחות נוספות. אולם, ייתכן כי בעת התרגול נפגוש גם במילים חדשות שאינן מופיעות בין הדוגמאות. זאת מכיוון שהשפה העברית מכילה מגוון עשיר של מילות קישור, ואין ביכולתנו לציין את כולן. בכל פעם שנפגוש במילה כזו, עלינו להבין מה המשמעות שלה (מומלץ להיעזר במילון), ולהבין לאילו מילים אחרות היא מקבילה. בסופו של דבר, חשוב לזכור כי מספר הקשרים האפשריים הוא מצומצם, גם אם יש מגוון גדול של מילים. ברגע שנכיר את כל הקשרים הקיימים, יהיה לנו קל יותר לבחון משפטים ולנסות להבין מהו הקשר המתאים ביותר עבורם, גם אם איננו מכירים את כל מילות הקישור.

על כן, המילים להלן מחולקות בהתאם לקשר שהן מציגות:

תוספת

מילים אשר מציגות קשר של תוספת למעשה **מוסיפות** את החלק השני של המשפט לחלקו הראשון. כלומר, מבחינה רעיונית נוצרת התאמה בין שני החלקים והם **משלימים** זה את זה.

דוגמאות:

- 'בנוסף' – "קניתי לדני גלידה. **בנוסף**, קניתי לו כדורגל". בשני המשפטים הדובר אומר שהוא קנה לדני משהו, כלומר, המשפטים תואמים זה לזה ומשלימים זה את זה.

- 'וגם' – "משה רקדן בלט מעולה, **וגם** אחיו הצעיר מגלה זיקה לתחום המחול". בשני חלקי המשפט מדובר על שני אנשים, משה ואחיו הצעיר, ולשניהם יש כישרון ריקוד. כלומר, החלקים תואמים זה לזה.

דוגמאות נוספות: כמו כן, וכן, ואף, יתרה מכך, יתר על כן, ואפילו, זאת ועוד, למה גם ש-

דוגמאות מיוחדות:

1. 'אדרבה'

משמעות המילה היא 'ההפך'; נהפוך הוא'. זו מילת תוספת שמשמשת לרוב במשפטי שלילה. למשל: "אינני שונאת את גלית. **אדרבה**, היא חברתי הטובה ביותר!" כלומר, לא רק שאינני שונאת את גלית – נהפוך הוא, היא חברתי הטובה ביותר.

הפחתה

בניגוד למילות תוספת, מילות הפחתה מציגות במשפטים בהם מוצג כלל כלשהו, את **היוצא מן הכלל**.

דוגמאות:

- 'מלבד' - "כל הילדים הלכו למסיבה **מלבד** דני". אנחנו מבינים כי דני הוא אחד מהילדים, אבל הוא **יוצא דופן** משום שהוא לא הלך למסיבה כמו כולם.

דוגמאות נוספות: למעט, חוץ מ-, פרט ל-, זולת

ניגוד

מילים אלו למעשה מוסיפות למשפט חלק **שנוגד** את התוכן שהופיע קודם לכן. כלומר, מבחינה רעיונית יש **ניגוד** בין שני החלקים.

מספר דוגמאות למילות ניגוד:

- 'אבל' - "אני אוהב עוגות, **אבל** הרופא אסר עליי לאכול אותן". בחלק הראשון מדובר על אהבתו של הדובר לעוגות, ואילו בחלק השני נאמר שהוא כבר אינו יכול לאכול אותן. בין שני החלקים יש **ניגוד**.

- 'אולם' - "הספרייה נסגרה בשעה שש. **אולם**, יש ברשותי מפתח". המשפט הראשון מסביר כי אין אפשרות להיכנס לספרייה, ואילו השני מדגים כי יש אפשרות כזו. בין שני המשפטים קיימת **ניגוד**.

דוגמאות נוספות: אך, ברם, מאידך גיסא, מנגד, אלא ש-, ואילו, בעוד ש-, בו בזמן ש-, לעומת זאת

דוגמאות מיוחדות:

1. 'אלא'

למילה 'אלא' מספר שימושים, בין היתר בתור צירוף ניגוד:

- הצירוף 'לא... אלא...' למעשה **מדגיש** את הניגוד: "לא אימצתי חתול, **אלא** כלב".
- הצירוף 'לא... אלא...' משמש גם במשמעות של 'רק', 'בלבד':
- "לא ישנתי **אלא** שעות ספורות" = "ישנתי **רק** שעות ספורות".
- הצירוף 'אינו/אינה אלא' אומר שדבר הוא דבר אחר, ובדרך כלל משמש כדי להדגיש את **ההפתעה** שבגילוי הזה:

"אדון האופל **אינו אלא** אבי האבוד" = "אדון האופל **הוא** אבי האבוד".

2. 'אמנם...אך...'

המילה 'אמנם' זהה למילה 'אכן', והיא למעשה מדגישה שמהו הוא **נכון**. לדוגמה במשפט: "אמי אמרה לי שלא לשחק עם כלבים זרים, **ואמנם**, אתמול נשכתי על ידי כלב רחוב" = "אכן, אתמול נשכתי על ידי כלב רחוב".

בנוסף לכך, המילה אמנם משמשת פעמים רבות במשפטי ניגוד כדי **להדגיש את הניגוד**:
 "אמנם הסרט מתחיל בשלוש, **אך** אני חושבת שעלינו לצאת עכשיו". חשוב לשים לב שהמילה 'אך' היא מילת הניגוד, ו**לא** המילה 'אמנם'. המילה 'אמנם' רק מדגישה לנו שבהמשך המשפט אמור להופיע ניגוד.

מילות ויתור

מילות ויתור הן מקרה פרטי של מילות ניגוד, והן מעידות על **ניגוד לציפיות**, שאותן מעורר המשפט. מבחינה רעיונית, קיימת **סתירה** בין הציפיות שלנו לבין מה שקרה בפועל.

דוגמאות למילות ויתור:

- 'למרות' - "למרות העננים הרבים, לא צפוי לרדת גשם היום". מהחלק הראשון של המשפט אנו מצפים שירד גשם. אולם, **בניגוד** לציפיות שלנו, היום לא צפוי לרדת גשם.
- 'אף על פי ש-' - "אף על פי שאני מעריך אותך מאוד, אינני מסכים עם דעתך". מהחלק הראשון של המשפט אנחנו מצפים שהדובר יסכים עם דעתו של הנמען, משום שהוא מעריך אותו. אולם, **בניגוד** לציפיות שלנו, הוא אינו יכול להסכים עם דעתו.

דוגמאות נוספות: חרף, על אף, הגם ש-, גם אם, אף ש-, אפילו אם, עם זאת

ציפייה שהתממשה

בניגוד למילות ויתור, מילים אלו מעידות על **התאמה לציפיות**, כלומר, מבחינה רעיונית הציפיות שלנו עולות בקנה אחד עם מה שקרה בפועל.

דוגמאות:

- 'ואכן' - "המורה הצהירה כי מי שלא יכין שיעורי בית לא יהיה בשיעור, **ואכן** היום היא הוציאה שלושה תלמידים מהכיתה". מהחלק הראשון של המשפט אנו מצפים שהמורה תוציא מהשיעור את מי שלא הכין שיעורים, וזה באמת מה שקורה בסוף. כלומר, יש התאמה בין הציפיות שלנו לבין מה שקרה.

דוגמאות נוספות: ואמנם, שלא במפתיע, כצפוי, כפי שניתן היה לשער

השוואה

מילות השוואה נועדו להצביע על **מידת הדמיון** בין שני החלקים של המשפט. כלומר, מבחינה רעיונית, החלקים אמורים להיות **בני השוואה** זה לזה.

דוגמאות:

- 'בהשוואה ל-' - "בהשוואה לבני האדם, יכולת התקשורת של בעלי החיים היא מוגבלת למדי" - במשפט זה נמדדת **מידת הדמיון** בין יכולת התקשורת של בני האדם ושל בעלי החיים, ולמעשה הם עומדים **בהשוואה** אחד מול השני.
- 'כפי ש-' - "כפי ששרית המליצה לי, הבוקר התעמלתי במשך חצי שעה" - בין ההמלצה של שרית לבין התעמלות הבוקר שלי יש **מידת דמיון** גבוהה - מכאן אנו מסיקים שככל הנראה ההמלצה של שרית הייתה להתעמל בבוקר.

דוגמאות נוספות: כמו, כשם ש-, בדומה ל-, ביחס ל-, יחסית ל-, בניגוד ל-

סיבה

מילות סיבה מעידות על כך שחלקו האחד של המשפט מהווה **סיבה** לחלקו האחר, כלומר, החלק שמהווה סיבה **הוביל** לחלק השני של המשפט ו**גרם** לו להתממש.

דוגמאות:

- 'כי' - "איחרתי לעבודה כי היו פקקים מטורפים" - הפקקים הם ה**סיבה** לאיחור, כלומר, הם **גרמו** לאיחור.
  - 'בזכות' - "בזכות ההשקעה הרבה של חברי הצוות, הצלחנו להשיג את היעד מוקדם מהצפוי" - ההשקעה הרבה היא **שגרמה** לכך שהשגנו את היעד מוקדם מהצפוי, כלומר היא ה**סיבה** לכך.
- דוגמאות נוספות: בגלל, בגין, על שום ש-, מאחר ש-, בעטיו של, מחמת, משום ש-, מפני ש-, מכיוון ש-, בשל, שכן, עקב, הואיל ו-, היות ש-

תוצאה

מילות תוצאה הן למעשה ההשלמה של מילות הסיבה. מילים אלו מדגישות כי חלקו האחד של המשפט מגיע **כתוצאה** מחלקו האחר. כלומר, מבחינה רעיונית החלק שמהווה תוצאה **נובע** מהחלק השני של המשפט.

דוגמאות:

- 'בעקבות זאת' - "לא שילמנו את החשבונות החודש, ו**בעקבות זאת** ניתקו את הדירה שלנו מהחשמל" - ניתוק הדירה מהחשמל מגיע **כתוצאה** מהעובדה שלא שילמנו את החשבונות.
- 'כך ש-' - "שכחתי את הארנק בבית, **כך שהייתי צריך** לחזור שוב כדי לקחת אותו" - העובדה שחזרתי הביתה **נובעת** מהעובדה ששכחתי את הארנק.

דוגמאות נוספות: לכן, כתוצאה מכך, אי לכך, לפיכך, מתוך כך, מכאן ש-, מכאן נובע ש-, עקב כך, על כן

דוגמאות מיוחדות:

1. 'אפוא'

המילה 'אפוא' מקבילה לביטוי 'אם כן', ולמעשה מדגישה שהנאמר הוא תוצאה של מה שנאמר קודם. דוגמה למשפט: "ירד היום שלג כבד שכיסה את כל העיר. מובן, **אפוא**, מדוע הילדים לא הלכו לבית הספר?". המשפט השני נובע כתוצאה מהמשפט הראשון, והמילה 'אפוא' מדגישה זאת.

תכלית

מילות תכלית מציינות את **המטרה** שלשמה נעשה מה שכתוב בחלק האחר של המשפט. כלומר, אם חלק אחד במשפט מתחיל במילת תכלית, אז מבחינה רעיונית, החלק האחר במשפט מסביר מה יש לעשות כדי **להשיג** מטרה זו.

דוגמאות:

- 'כדי ש-' - "נתתי לילדים עונש, **כדי** שידעו שהתנהגות אלימה היא פסולה". העונש ניתן **במטרה** שהילדים ילמדו שאלימות זה דבר רע. כלומר החלק שמתחיל במילת התכלית הוא המטרה, והחלק הנוסף (העונש), הוא מה שנעשה על מנת **להשיג** את המטרה.

- 'בשביל' - "אני עושה את זה **בשביל** להגביר את המודעות למחדל." החלק השני במשפט הוא התכלית - **המטרה** שלי היא להגביר את המודעות למחדל. החלק הראשון הוא מה שאני עושה כדי **להשיג** מטרה זו (במקרה זה לא נאמר במפורש, אלא רק במרומז: "אני עושה את זה").

דוגמאות נוספות: לשם, במטרה ש-, בכוונה ל-, למען, על מנת ש-

דוגמאות מיוחדות:

1. פן, שמה

מילים אלו משמשות כמילות תכלית כשהמטרה אינה **להשיג**, אלא **למנוע** משהו. למשל במשפט: "למד במבחן **פן** תיכשלי!" המטרה היא **למנוע** את הכישלון במבחן, ועל מנת לעשות זאת יש ללמוד. גם בדוגמה הבאה: "לפני שיצאנו לכיוון שדה התעופה חזרתי לסריקה נוספת בבית, **שמה** השארנו את האורות דולקים". המטרה כאן היא **למנוע** מצב שבו נשארו אורות דולקים, ועל מנת להשיג מטרה זו, הדובר חוזר לביתו לבצע סריקה.

תנאי

מילות תנאי מעידות על **תלות** בין חלק אחד של המשפט לחלק השני. כלומר, בשביל שחלק אחד במשפט יתקיים, החלק שנפתח במילת התנאי **צריך** להתקיים.

דוגמאות:

'אם' - "אם תיתן לי את רשימת הקניות, אבצע אותן כשאחזור מהעבודה". במקרה זה, בשביל שהדובר יבצע את הקניות, הנמען **צריך** לתת לו את רשימת הקניות. כלומר, יש **תלות** בין העובדה שהנמען ייתן לדובר את רשימת הקניות, לבין ביצוע הקניות.

'במקרה ש-' - "במקרה שאתם מאבדים קשר עין עם הקבוצה, יש להישאר במקום עד שנמצא אתכם". כאן יש **תלות** בין ההוראה להישאר במקום, לבין איבוד הקשר עם הקבוצה. בשביל שיהיה עליו להישאר במקום, האדם **צריך** לאבד לפני כן קשר עין עם הקבוצה.

דוגמאות נוספות: בתנאי ש-, ובלבד ש-

דוגמאות מיוחדות:

1. תנאי בטל בצורת החיוב:

תנאי בטל הוא תנאי היפותטי. כלומר, הוא מסביר "מה היה קורה אם", ולא "מה יקרה אם". הוא מתייחס ספציפית למשהו שכבר קרה, ולכן לא ניתן לשנות אותו, אולם הוא מסביר כיצד אותו דבר היה יכול להיות שונה, אם משהו בעבר היה קורה בצורה שונה. בצורת החיוב קיימות לו שתי צורות זהות במשמעותן - 'לו' ו'אילו':

- 'לו' - "לו היית אומר לי שאתה גר קרוב, הייתי קופצת אליך אחרי העבודה" - המשפט מציג סיטואציה דמיונית. במציאות, הדוברת לא ביקרה את הנמען, והנמען לא אמר לה שהוא גר קרוב. אולם, בסיטואציה הדמיונית, אם הדובר היה אומר שהוא גר קרוב, אז היא כן הייתה קופצת לבקר.
- 'אילו' - "אילו היו מקשיבים להצהרות הנאשם בדבר כוונתו לבצע את הפשע, היו השוטרים יכולים למנוע ממנו לעשות זאת." כמו קודם, במציאות השוטרים לא הקשיבו להצהרות הנאשם ולא מנעו ממנו לבצע את הפשע. אם הם כן היו מקשיבים לו, אז הם כן היו יכולים למנוע את הפשע.

2. תנאי בטל בצורת השלילה:

- מילים אלו זהות למילות תנאי בטל, רק שהן מעידות על כך שאם משהו לא היה קורה בעבר, אז משהו אחר היה משתנה. מילים הנכללות בקבוצה זו הן - 'לולא', 'אלמלא' ו'אילולא':
- 'לולא' - "הייתי מפסיקה להירדם בקורס, לולא היה המרצה כה יבשושי ומשמים". כלומר, במציאות הדוברת נרדמת בקורס והמרצה יבשושי ומשמים. אבל אם המצב היה הפוך, והמרצה לא היה יבשושי ומשמים, אז גם הדוברת הייתה מפסיקה להירדם בקורס.
- 'אלמלא' - "אלמלא התחזית הקודרת למחר, היינו יוצאים לטיול משפחתי". כלומר, המשפחה תכננה לצאת לטיול משפחתי, אך היא לא תצא אליו בגלל שהתחזית הייתה קודרת. לעומת זאת, אם התחזית לא הייתה קודרת ("אלמלא התחזית הקודרת") המשפחה הייתה יוצאת לטיול כמתוכנן.

הערה: בהמשך השיעור נרחיב על מילים אלו.

ביאור

מילות ביאור נועדו להסביר את מה שנאמר במשפט לפני כן. כלומר, בין החלקים השונים יש קשר רעיוני של ביאור.

דוגמאות:

- 'כלומר' - "החרס שנמצא היה עתיק יותר באלף שנה מכל חרס אחר באזור, כלומר, השערות החוקרים בדבר גילה של העיר היו שגויות". במקרה זה האמירה שהשערות החוקרים היו שגויות מסבירה את המשמעות של החרס העתיק. מבחינה רעיונית, החלק השני במשפט נותן פירוש למה שנאמר בחלק הראשון.

דוגמאות נוספות: זאת אומרת, דהיינו

הדגמה

מילות הדגמה באות להסביר לנו כי כעת תבוא דוגמה למה שנאמר לפני כן.

דוגמאות:

- 'למשל' - "אתמול היה משחק מוצלח מאוד לנבחרת הכדורגל. החלוץ המרכזי, למשל, הצליח להבקיע 3 שערים" המשפט השני בא להדגים את מה שנאמר במשפט הראשון - העובדה שהחלוץ המרכזי הצליח להבקיע 3 שערים היא דוגמה לכך שהמשחק היה מוצלח מאוד.
- 'כגון' - "ישנם מספר מיני בעלי חיים מלבד עופות שביכולתם לעוף, כגון יונקים או חרקים מסוימים". במקרה זה המילה מראה לנו שהיונקים והחרקים הם דוגמאות לחלק הראשון של המשפט, כלומר, למין בעלי חיים שמסוגל לעוף ואינו שייך למשפחת העופות.

דוגמאות נוספות: לדוגמה, כך

דגש

מילות הקישור יכולות להופיע הן כהשלמה עבור הקווים הריקים, והן בגוף השאלה, כאמצעי שממנו ניתן ללמוד על המשך המשפט שאמור לבוא.

טבלת סיכום מילות קישור נפוצות בשאלות השלמת משפטים

סוג הקשר	מתי משתמשים	דוגמאות למילות קישור
תוספת	כאשר חלקו האחד של המשפט מחזק ומוסיף על חלקו האחר	בנוסף, כמו כן, וכן, וגם, יתר על כן, יתרה מכך, ואף, ואפילו, זאת ועוד, מה גם ש..., אדרבה
הפחתה	כאשר חלקו האחד של המשפט מצמצם ומפחית מחלקו האחר	מלבד, למעט, חוץ מ..., פרט ל..., זולת
ניגוד	כאשר החלק האחד של המשפט מנוגד במשמעותו לחלק האחר	אבל, אולם, אך, ברם, מאידך גיסא, מנגד, לא... אלא, אלא ש..., ואילו, בניגוד ל..., בעוד ש..., בו בזמן ש..., בשונה מ..., לעומת זאת, לא... כי אם... מילות ויתור (כשחלק אחד סותר ציפיות שמעורר החלק האחר): למרות, עם זאת, על אף, אף על פי ש..., אף ש..., גם אם, הגם ש..., חרף, אפילו ש..., אפילו אם
ציפייה שהתממשה	כאשר חלק אחד במשפט תואם לציפיות שמעורר החלק האחר	ואכן, ואמנם, שלא במפתיע, כצפוי, כפי שניתן היה לשער
השוואה	כאשר החלק האחד של המשפט בר השוואה לחלק האחר של המשפט	בדומה ל..., כמו, כפי ש..., כשם ש..., בהשוואה ל..., ביחס ל..., יחסית ל..., בניגוד ל...
סיבה	כאשר חלקו האחד של המשפט מסביר מדוע חלקו האחר קרה	כי, בזכות, בגלל, בשל, שכן, עקב, הואיל ו..., היות ש..., כי, מאחר ש..., מכיוון ש..., מפני ש..., משום ש..., על שום ש... מחמת ה..., בגין ה..., בעטיו של
תוצאה	כאשר חלקו האחד של המשפט עוסק בתוצאה שהתרחשה בעקבות חלקו האחר	בעקבות זאת, עקב כך, כתוצאה מכך, אי לכך, כך ש..., לכן, לפיכך, מתוך כך, מכאן ש..., מכאן נובע ש..., על כן, אפוא
תכלית	כאשר חלקו האחד של המשפט מסביר את מטרת החלק האחר	כדי ש..., בשביל, לשם, במטרה ש..., במגמה ל..., למען, על מנת ש..., כדי ש..., בכוונה ל... כשהמטרה היא למנוע: כדי שלא, פן, שמא
תנאי	כאשר חלקו האחד של המשפט מותנה בקיום חלקו האחר, או מסביר איזה תנאי לא קרה ולכן לא התרחש חלקו האחר	אם, במקרה ש..., בתנאי ש..., ובלבד ש... תנאי בטל: אילו, לו, אילולא, אלמלא, לולא
ביאור	כאשר חלקו האחד של המשפט מבהיר ומבאר את חלקו השני	כלומר, זאת אומרת, דהיינו
הדגמה	כאשר חלקו האחד של המשפט מדגים וממחיש את חלקו האחר	למשל, לדוגמה, כגון, כך

תרגול מילות קישור:

השלימו את המשפטים במילת קישור מתאימה:

- (1) איבדתי את הארנק, _____ את תעודת הזהות שלי.
- (2) העולים החדשים לא שוכנו בבתים פרטיים, _____ בבנייני קומות.
- (3) לא הלכתי לקולנוע _____ הגשם שירד.
- (4) לקחתי עמי מטריה _____ אירטב.
- (5) _____ הכרתי אותה בילדותה, לא הייתי יודע כיום שהיא שינתה את שמה.
- (6) כל מנהל רוצה תקשורת טובה עם סובביו, _____, עמיתיו, הממונים עליו והכפופים אליו.

פתרונות:

חשוב לציין שייתכנו מספר מילות קישור מתאימות לכל משפט.

1. איבדתי את הארנק, **ואף** את תעודת הזהות שלי (תוספת).
2. העולים החדשים לא שוכנו בבתים פרטיים, **כי אם** בבנייני קומות (ניגוד).
3. לא הלכתי לקולנוע **מחמת** הגשם שירד (סיבה).
4. לקחתי עמי מטריה **פן** אירטב (תכלית).
5. **אלמלא** הכרתי אותה בילדותה, לא הייתי יודע כיום שהיא שינתה את שמה (תנאי).
6. כל מנהל רוצה תקשורת טובה עם סובביו, **דהיינו**, עמיתיו, הממונים עליו והכפופים אליו (ביאור).

📌 כיצד לגשת לשאלה 📌

הדרך הנכונה ביותר לגשת לשאלה היא לקרוא את המשפט תוך כדי הצבת אחת התשובות. כך נוכל להבין את נושא המשפט, לזהות את חלקי המשפט השונים ולקבל מושג לגבי סוג הקשר שאמור להתקיים בין חלקי המשפט. אין כל טעם בקריאה ריקה של המשפט ובחשיבה מה יכול להתאים למרווחים הריקים. זהו בזבוז זמן, משום שישנן אינספור אפשרויות מילוליות שיכולות להשלים כשורה את המשפט.

עלינו לזכור כי על התשובה הנכונה להיות חפה מסתירות פנימיות, ועל כן, ברגע שנוחה סתירה נוכל לפסול את התשובה באופן מיידי. מאחר שיש רק תשובה אחת נכונה, ברגע שנמצא אותה נסמן אותה, ונוכל לעבור לשאלה הבאה. אם פסלנו שלוש תשובות והזמן דוחק, ניתן לסמן את התשובה הרביעית ולהמשיך הלאה. יחד עם זאת, לעיתים אין ברירה אלא להציב את כל ארבע התשובות. משום שדרך זו עלולה לגזול זמן, ביחוד כאשר המשפטים ארוכים, בהמשך נציג שיטות עבודה שיכולות לקצר את זמן הפתרון.

📌 דגש 📌

בשאלות השלמת משפטים, אם בדקנו תשובה כלשהי באופן יסודי ואנו בטוחים בה, ניתן לבחור בה מבלי לבדוק את יתר התשובות. רק תשובה **אחת** תתאים למשפט באופן הגיוני. עם זאת, אם אנו רואים שיותר לנו די זמן, ניתן לבדוק גם את שאר התשובות ליתר ביטחון.

שיטת עבודה - הצבת זוגות תשובות

שיטת עבודה זו נוגעת לסדר הצבת התשובות. אם יש שתי תשובות שמתחילות באותו אופן, ננסה להשלים איתן את המשפט אחת אחרי השנייה ולא לפי סדר הופעת התשובות. למשל, אם תשובה (1) ותשובה (3) מתחילות באותו אופן אז לאחר שנבדוק את תשובה (1) נעבור לבדוק את תשובה (3). היתרון של השיטה הוא מיעוט הקפיצות הלוגיות שעלינו לבצע בראשנו בזמן הפתרון. כך אנחנו חוסכים זמן ומאמץ - שני משאבים חשובים מאוד בבחינה הפסיכומטרית.

דוגמה

לעתים שלוש מהתשובות יתחילו באותו אופן, ובמקרה כזה נעדיף לבדוק אותן קודם. ייתכן שהתשובה יוצאת הדופן היא הנכונה, אף שהסיכוי לכך יותר נמוך.

שאלה לדוגמה:

____ לתוצאות המחקר שפורסמו בעיתון "המדען", אשר קבע כי בעלי חיים שנולדו בשבי _____ מבעלי חיים שנולדו בטבע, טיגר הנמר, אשר נולד לפני שנים רבות _____, מדוכא הרבה יותר מאשר ליאון האריה, שנולד _____.

- (1) בניגוד / מאושרים פחות / בגן החיות / בטבע, ושם חי את כל חייו
- (2) בניגוד / מאושרים יותר / בטבע הפתוח / בשבי, וחי בשבי כל ימי חייו
- (3) בהתאם / מאושרים פחות / בגן החיות, ומעולם לא היה בטבע הפתוח / בטבע
- (4) בניגוד / מדוכאים יותר / בגן החיות / בטבע הפתוח

פתרון מפורט:

מאחר שתשובה (3) יוצאת דופן בהשלמה הראשונה, נתחיל מבדיקת התשובות האחרות.
תשובה (1): המחקר קבע שבעלי חיים שנולדו בשבי מאושרים פחות מבעלי חיים שנולדו בטבע. טיגר הנמר, שנולד בגן החיות, כלומר בשבי, מדוכא יותר (מאושר פחות) מליאון, שנולד בטבע. מקרה זה תואם את תוצאות המחקר ולא נוגד אותן. התשובה נפסלת.

תשובה (2): המחקר קבע שבעלי חיים שנולדו בשבי מאושרים יותר מבעלי חיים שנולדו בטבע. המשפט מתחיל במילה "בניגוד". לכן, חלקו השני של המשפט צריך לסתור את תוצאות המחקר. אולם, בחלקו השני של המשפט נאמר שטיגר, שנולד בטבע, אכן מדוכא יותר מליאון, שנולד בשבי, ולכן אין למעשה ניגוד בין חלקי המשפט. התשובה נפסלת.

תשובה (3): המחקר קבע שבעלי חיים שנולדו בשבי מאושרים פחות מאלה שנולדו בטבע. ואכן, טיגר, שנולד בגן החיות, מדוכא יותר מליאון, שנולד בטבע. זו התשובה הנכונה.

תשובה (4): המחקר קבע שבעלי חיים שנולדו בשבי יותר מדוכאים מבעלי חיים שנולדו בטבע. ואכן, טיגר, שנולד בגן החיות, מדוכא יותר מליאון, שנולד בטבע. אין ניגוד בין חלקי המשפט. התשובה נפסלת.
 התשובה הנכונה היא (3), ואם אנחנו בטוחים בפסילת התשובות האחרות אין צורך לבדוק אותה.
התשובה הנכונה היא (3).

שימו לב - שאלה זו מדגימה מקרה בו התשובה הנכונה היא דווקא ההשלמה יוצאת הדופן.

שיטת עבודה - הצבת תשובות חיוביות

דרך נוספת לבחירת סדר הצבת התשובות היא להתחיל מהתשובות החיוביות, כלומר, תשובות שאינן מתחילות בשלילה. לאור העובדה שבשאלות רבות ישנן הרבה שלילות, קל יותר יהיה להציב תחילה תשובות שלא יוסיפו עוד שלילות למשפט.

שאלה לדוגמה:

איני יכול _____ עם אבי, שטוען שהדשא בגינה אינו ירוק במיוחד. _____, לאור העובדה שהגינה אינה מושקית בתדירות _____, אני סבור שמדובר ב _____.

- (1) שלא להסכים / יתר על כן / נמוכה / ניצול יעיל של מים
- (2) להסכים / אף על פי כן / נמוכה / תוצאה ההולמת את ההשקעה
- (3) שלא להסכים / עם זאת / גבוהה / בזבוז גדול של מים
- (4) להסכים / בנוסף / גבוהה / שיטת השקיה מוצלחת

פתרון מפורט:

אנו רואים שהמשפט מתחיל בשלילה ("איני"). בנוסף, ניתן לראות ששתיים מהתשובות מתחילות אף הן בשלילה (1 ו-3) ושתיים אחרות אינן מתחילות בשלילה (2 ו-4). לפיכך, ננסה להתחיל עם תשובות (2) ו-(4).

תשובה (2): איני מסכים עם אבי. כלומר, לדעתי הדשא בגינה הוא כן ירוק במיוחד. אף על פי כן, לאור העובדה שהגינה מושקית בתדירות גבוהה, אני סבור שמדובר בתוצאה ההולמת את ההשקעה. המשפט השני ממשיך את הרעיון העולה במשפט הראשון ואינו מנוגד לו. צירוף הניגוד "אף על פי כן" אינו מתאים. התשובה נפסלת.

תשובה (4): איני מסכים עם אבי. כלומר, לדעתי הדשא בגינה הוא כן ירוק במיוחד. בנוסף, לאור העובדה שהגינה מושקית בתדירות נמוכה, אני סבור שמדובר בשיטת השקיה מוצלחת. יש היגיון במשפט - לדעתי הדשא בגינה ירוק במיוחד, ובגלל שהגינה מושקית בתדירות נמוכה, אני חושב שזו שיטת השקיה מוצלחת. זו התשובה הנכונה. מאחר שמצאנו את התשובה הנכונה, אין צורך לבדוק את שאר התשובות.

התשובה הנכונה היא (4).

שיטת עבודה - מיפוי המשפט

ישנן שאלות שניתן לפתור לאחר הקריאה הראשונה בלי לקרוא את המשפט שוב ושוב. לאחר שקראנו את כל המשפט והבנו את הקשרים הלוגיים שבו, נעבור על התשובות אחת אחת.

שאלה לדוגמה:

בבקרים נוהג דני _____, אך אין זה המקרה בבוקרו של יום זה. מכיוון שהיום _____, הוא ויתר על _____, ובמקום זאת _____.

- (1) לצאת עם כלבו לטיול / הוא ממחר להגיע לעבודה / שתיית קפה / יצא עם כלבו סקוט לטיול קצר
- (2) להתקלח לפני צאתו לעבודה / הוא נוסע לים / יום העבודה שלו / העדיף להתקלח ולנסוע לים
- (3) לשתות קפה ולקרוא עיתון / הוא ניצב בפני ראיון עבודה מלחיץ / קריאת העיתון / העדיף לחשוב על תשובות אותן יענה בראיון
- (4) לצאת מוקדם לעבודה / הוא חושש מכעסו של המנהל שלו / שתיית קפה / יצא מוקדם לעבודה

פתרון מפורט:

בבואנו לקרוא את המשפט בפעם הראשונה, אנו נתקלים במילות קישור שונות. המילה "אך" מלמדת אותנו שיש ניגוד בין שני חלקי המשפט: בחלקו הראשון של המשפט נאמר שדני נוהג לעשות דבר מה בבקרים, ובחלקו השני של המשפט מתואר עניין מסוים המנוגד לדבר שדני עושה בבקרים.

תשובה (1): נקרא את המשפט עם ההשלמה הראשונה: "בבקרים נוהג דני לצאת עם כלבו לטיול, אך אין זה המקרה בבוקרו של יום זה". ניתן להבין שדני נוהג לעשות משהו בכל בוקר, אך לפי פתיחת המשפט אנו מבינים שהבוקר הוא לא עשה אותו מסיבה כלשהי. בהמשך המשפט מופיעה הסיבה לכך שדני חרג ממנהגו. כמו במקרה זה, לעיתים, יש חלקים במשפט שאינם חשובים להיגיון הפנימי שבו. כך, הסיבה שדני שינה את מנהגו איננה קריטית לפתרון השאלה. נמשיך ונקרא: "מכיוון שהיום הוא ממחר להגיע לעבודה, הוא ויתר על שתיית הקפה, ובמקום זאת יצא עם כלבו לטיול קצר. אין ניגוד בין חלקי המשפט, המילה "אך" אינה מתאימה. התשובה נפסלת.

ישנן שאלות, כמו במקרה זה, אותן ניתן לפתור לאחר הקריאה הראשונה מבלי לקרוא את המשפט שוב ושוב. לאחר שקראנו את כל המשפט והבנו את הקשרים הלוגיים שבו, נעבור על כל שלוש התשובות הנותרות:

תשובה (2): דני נוהג להתקלח כל בוקר וגם היום העדיף להתקלח. תשובה זו לא מציגה ניגוד בין מה שדני נוהג לעשות כל בוקר לבין מה שהוא עשה בבוקר זה. התשובה נפסלת.

תשובה (3): בכל בוקר דני נוהג לשתות קפה ולקרוא עיתון, אך מכיוון שהבוקר הוא ניצב בפני ראיון עבודה מלחיץ, הוא ויתר על קריאת העיתון והעדיף לחשוב על הריאיון שלו. המשפט הגיוני מבחינה לוגית. זו התשובה הנכונה.

תשובה (4): דני נוהג לצאת מוקדם לעבודה ועשה זאת גם היום. אין ניגוד בין מה שדני נוהג לעשות כל בוקר לבין מה שהוא עשה בבוקר זה. התשובה נפסלת.

התשובה הנכונה היא (3).

סדגש

לפתרון כל שאלה מוקצבת דקה. אם עבר הזמן ובידינו תשובה טובה, נסמנה ונמשיך לשאלה הבאה. יחד עם זאת, אם טרם עבר הזמן המוקצב ואנחנו לא משוכנעים בנכונות התשובה שמצאנו, מומלץ לוודא שהתשובות האחרות שגויות. מטבע הדברים, לעיתים נדמה לנו שמצאנו תשובה נכונה ורק בדיקת תשובה נוספת מבהירה לנו שהייתה בעיה בתשובה שמצאנו. בנוסף, בדיקת כל ארבע התשובות מוסיפה לתחושת הביטחון, החשובה בבחינה.

שיטת עבודה - תמצות חלקים מהמשפט

יש שאלות בהן המשפט אותו צריך להשלים ארוך וכולל פרטים רבים שקשה לעקוב אחריהם. על מנת לעקוב אחר הנאמר במשפט, נעשה הפסקות במהלך הקריאה ונתמזת לעצמנו את מה שקראנו עד להפסקה. ניתן גם לסמן מילים חשובות, כמו מילות שלילה או מילות קישור.

שאלה לדוגמה:

ראש הממשלה _____ בהצעת החוק המדירה נשים ממקומות עבודה ציבוריים רבים, _____, _____, טענה נשיאת שדולת הנשים בישראל, שהביעה בעבר תמיכה בראש הממשלה, כי אין בכוונתה _____.

- (1) תמך / למרות שחברי מפלגתו התנגדו לחוק / לאור זאת / להמשיך לעשות זאת
- (2) תמך / עקב תמיכתם של חברי מפלגתו בחוק / על כן / לחזור בה
- (3) נאבק / בגלל שחברי מפלגתו התנגדו לחוק / לאור זאת / להמשיך לעשות זאת
- (4) נאבק / למרות התנגדותם של חברי מפלגתו לחוק / בשל זאת / לסגת מתמיכתה

פתרון מפורט:

אנו רואים כי יש נקודה באמצע הקטע, מה שאומר שלפנינו שני משפטים. בבדיקת התשובות נעצור אחרי הנקודה כדי לתמצת את מה שקראנו במשפט הראשון, כך שנגיע מוכנים למשפט השני.

תשובה (1): "ראש הממשלה תמך בהצעת החוק המרחיקה נשים ממקומות עבודה ציבוריים רבים, למרות שחברי מפלגתו התנגדו לחוק". נתמצת: ראש הממשלה תומך בהצעת חוק המפלה נשים, למרות שחברי מפלגתו מתנגדים לה. נמשיך לחלק השני: "לאור זאת, טענה נשיאת שדולת הנשים בישראל, שהביעה בעבר תמיכה בראש הממשלה, כי אין בכוונתה להמשיך ולעשות זאת". נתמצת: בגלל תמיכת ראש הממשלה בהצעת החוק, נשיאת שדולת הנשים הודיעה כי איננה תומכת בו עוד. המשפט השני והמשפט הראשון משלימים זה את זה. זו התשובה הנכונה.

בשלב זה ניתן לבחור בתשובה זו.

לצורך ההסבר נבדוק תשובה נוספת, תשובה (2):

תשובה (2): "ראש הממשלה תמך בהצעת החוק המרחיקה נשים ממקומות עבודה ציבוריים רבים, עקב תמיכתם של חברי מפלגתו בחוק". נתמצת: בגלל שחברי מפלגתו תמכו בחוק המפלה נשים, גם ראש הממשלה תמך בו. נמשיך לחלק השני: "לכן, טענה נשיאת שדולת הנשים בישראל, שהביעה בעבר תמיכה בראש הממשלה, כי אין בכוונתה לחזור בה". נתמצת: בגלל תמיכתו של ראש הממשלה בחוק, נשיאת שדולת הנשים הודיעה כי היא עדיין תומכת בו. הקשר הסיבתי בין שני חלקי המשפט אינו הגיוני. התשובה נפסלת.

התשובה הנכונה היא (1).

שיטת עבודה - סיווג מילות הקישור

לעיתים, ניתקל במשפטים שבהם מילות הקישור נמצאות דווקא בהשלמות המוצעות בתשובות ולא במשפט הגזע. גם כאן, חשוב להבין בקריאה ראשונה של המשפט מהו **היחס** בין שני חלקיו על מנת שנוכל להבין איזה **סוג** של מילות קישור עלינו לחפש בתשובות. הצבת התשובה הראשונה בחלקי המשפט החסרים תוכל לספק לנו מושג לגבי סוג מילות הקישור שנדרשות להשלמה.

שאלה לדוגמה:

_____ שבנימין הבטיח להשקיע בלימודים השנה, הוא לא הצליח לעבור את המבחן. זאת, _____ יום לפני המבחן הוא חש ברע ולא הצליח להירדם. _____, ניתן להסיק שמבחנים אינם משקפים את נכונותו של בנימין להשקיע.

- (1) מכיוון / אף על פי ש- / עקב כך
- (2) אף על פי / מכיוון ש- / עקב כך
- (3) בעוד / למרות העובדה ש- / למרות זאת
- (4) על אף / בנוסף לכך ש- / למרות זאת

פתרון מפורט:

על פי חלקו הראשון של המשפט, בנימין הבטיח להשקיע בלימודים ולא הצליח לעבור את המבחן. ניתן להסיק שההשלמה הראשונה תהיה מילת **ניגוד**. עוד נאמר שיום לפני המבחן הוא חש ברע ולא הצליח להירדם. מכאן, נוכל להסיק שזו ה**סיבה** לכך שהוא לא הצליח במבחן. המסקנה לפיה מבחנים אינם משקפים את נכונותו של בנימין להשקיע נובעת מהעובדה שבנימין היה מוכן להשקיע ובכל זאת לא הצליח במבחן, ולכן אמורה להופיע כאן מילת **תוצאה**.

לסיכום: **בניגוד** לנכונותו הרבה של בנימין להשקיע, הייתה **סיבה** שגרמה לו לא להצליח במבחן - העובדה שחש ברע ולא הצליח להירדם. **כתוצאה** מכך, ניתן להסיק שהמבחנים לא משקפים את נכונותו של בנימין להשקיע.

נסתכל על התשובות ונבדוק את סוג מילות הקישור בהן:

- (1) סיבה / ניגוד / תוצאה
- (2) ניגוד / סיבה / תוצאה
- (3) ניגוד / ניגוד / ניגוד
- (4) ניגוד / הוספה / ניגוד

ניתן לראות כי ההשלמה היחידה שתיצור רצף הגיוני על פי הנתונים שאליהם הגענו היא ההשלמה בסדר מילות קישור מסוג ניגוד / סיבה / תוצאה.

התשובה הנכונה היא (2).

במקרים כאלה, אם נדע לשייך נכון כל מילת קישור לסוג הקשר שהיא מציינת, נוכל לחסוך זמן ולעבוד ביעילות.

מילות הקישור יכולות לציין סוג אחד של קשר (למשל סיבה) אך עדיין להופיע כמספר מילים שונות (מאחר ש-, מפני ש- וכו'). החשיבות היא לדעת לסווג את המילים השונות כמילות קישור שמציינות קשר זהה.

שיטת עבודה - פתרון במאונך

בשיטה זו קוראים את כל התשובות במקביל, השלמה אחת כל פעם, ופוסלים תשובות המכילות השלמות שגויות. אנו מציגים אותה פה, למרות שהשימוש בה מועט וברוב המקרים היא יותר מסובכת, שכן היא מצריכה לעבד בראש מידע רב במקביל, משימה שאינה פשוטה כלל.

שאלה לדוגמה:

_____ רבים _____ החוק החדש, גם חגיית דוגלת ב _____, אך בכל זאת היא _____.

- (1) בדומה ל- / מתומכי / ביטול החוק / לא הפגינה בעדו
- (2) בשונה מ- / ממתנגדי / שימור החוק / לא הפגינה כנגדו
- (3) בדומה ל- / ממתנגדי / ביטול החוק / לא הפגינה כנגדו
- (4) בשונה מ- / מתומכי / שימור החוק / לא הפגינה בעדו

פתרון מפורט:

נתחיל לפתור את התרגיל במאונך - כל השלמה בנפרד. כלומר, נבדוק עבור הקו הראשון איזו מן המילים הראשונות בכל תשובה יכולות להתאים. בהשלמה הראשונה, אנו עדיין לא מכירים את המשך המשפט ולא נוכל לפסול תשובות. לכן אנו ממשיכים להשלמה השנייה. מיד לאחריה מופיעה המילה "גם", המרמזת על כך שלחגית אמורה להיות דעה דומה לאותם אנשים עליהם מדובר בחלקו הראשון של המשפט, ולכן תשובות (2) ו-(4), המתחילות ב"בשונה מ", נפסלות מיד. כעת נמשיך להשלמה השלישית. בתשובה (1) נאמר שחגיית תומכת בביטול החוק, בדומה לתומכי החוק, ולכן המשפט נפסל. שכן, אין זה הגיוני שתומכי החוק יתמכו בביטולו. התשובה הנותרת (3) היא התשובה הנכונה: בדומה למתנגדי החוק, גם גלית דוגלת בביטולו ובחקיקה מחדש.

התשובה הנכונה היא (3).

סיכום שיטות עבודה

נמפה את המשפט תוך כדי הקריאה הראשונה ונבין את **אופי הקשרים הלוגיים** בין חלקיו. אם אפשר, נייער בעבודה לפי **זוגות בתשובות** או **הצבת תשובות חיוביות**. כמו כן, במשפטים ארוכים ננסה **לתמצת את חלקי המשפט**. לעיתים נדירות, ולאחר שנשתפשף בפתרון שאלות השלמת משפטים, נוכל לבדוק האם **פתרון במאונך** יכול לצמצם אף יותר את זמן הפתרון שלנו.

אוצר מילים בהשלמות משפטים

דגש

אוצר המילים בשאלות השלמת המשפטים הוא בדרך כלל פשוט, אך יש מקרים בהם משולבים בשאלה ביטויים מורכבים או מילים ברמה גבוהה יחסית, אשר מצריכים היכרות מוקדמת.

שאלה לדוגמה:

בביקורתו על המחזה החדש שעלה בתיאטרון "הבז" כתב יוחאי על השחקן הראשי: "_____ מדוע _____ המבקרים בארץ קשרו לו כתר, שכן לדעתי הופעתו הייתה _____."

- (1) אינני מבין / רק מעט מ- / בינונית לכל היותר
- (2) אני מבין / מרבית / בינונית לכל היותר
- (3) אני מבין / רק מעט מ- / יוצאת מן הכלל
- (4) אינני מבין / מרבית / בינונית לכל היותר

פתרון מפורט:

שאלה זו למעשה דורשת מאתנו להכיר את הביטוי "קשר לו כתר", שמשמעותו "הילל אותו", "שיבח אותו".
תשובה (1): אם יוחאי איננו מבין מדוע רק מעט מהמבקרים שיבחו את הופעת השחקן, הרי שהוא חושב שהופעת השחקן הייתה טובה. לכן, זה לא הגיוני שהוא טוען שהופעת השחקן הייתה בינונית לכל היותר. התשובה נפסלת.

תשובה (2): יוחאי מבין מדוע מרבית המבקרים שיבחו את הופעת השחקן, כלומר, הוא חושב שמדובר בהופעה טובה. זה לא מסתדר מבחינת ההיגיון עם האמירה שלו שההופעה הייתה "בינונית לכל היותר". התשובה נפסלת.

תשובה (3): יוחאי מבין מדוע רק מעט מן המבקרים שיבחו את הופעת השחקן. כלומר, הוא איננו חושב שההופעה של השחקן הייתה טובה. אולם, דבר זה אינו מתיישב עם אמירתו שהשחקן היה "יוצא מן הכלל". התשובה נפסלת.

נזכיר: אם פסלנו שלוש תשובות והזמן דוחק, ניתן לסמן את התשובה הרביעית ולהמשיך הלאה. אם נותר זמן, מומלץ לבדוק גם אותה.

תשובה (4): יוחאי איננו מבין מדוע מרבית המבקרים שיבחו את הופעת השחקן, שכן, לדעתו מדובר בהופעה סבירה בלבד. זו התשובה הנכונה.
התשובה הנכונה היא (4).

שליחות כפולות

כאשר אנו מדברים על שליחה, הכוונה למילות שליחה כגון: לא, אינו וכד', אך גם למילים "שליחות" אחרות כמו סירוב, ביטול או הפחתה. שליחה מרובה מתקיימת כאשר כמה מילים הנתפסות כשליחות מופיעות ברצף, וחשוב לשים לב למקרים בהם למרות השליחות המרובות, המשמעות למעשה חיובית.

דגש

נתמצת שליחה כפולה או מרובה למשפט קצר שקל להבין את מגמתו (חיובית או שלילית).
נשים לב לכך שמצירוף של שתי מילות שליחה מתקבלת משמעות חיובית.

לדוגמה: אם השופט **לא ביטל** את קיומו של המשחק, אפשר בעצם לומר שהמשחק התקיים כמתוכנן. שתי מילים הנתפסות כשליחות מייצרות משמעות חיובית - המשחק התקיים.
מקרים כאלה יכולים לבלבל נבחנים רבים, ואם נעבוד נכון נוכל להתמודד איתם ביעילות ולהשיג יתרון יחסי נוסף.

שאלה לדוגמה:

_____ בקשותיו החוזרות ונשנות של נחום, העומד בראשות מחלקת פיתוח העיר, _____, מתוקף תפקידי כיו"ר המועצה, _____ את ביטול תוספת התקציב לפיתוח העיר, דבר ש _____ מאוד את נחום.

- (1) בעקבות / הסכמתי / לאשר / שימח
- (2) למרות / סירבתי / לא לאשר / הכעיס
- (3) לאחר / הסכמתי / לאשר / הכעיס
- (4) למרות / סירבתי / לא לאשר / שימח

פתרון מפורט:

המשפט מתאפיין בריבוי שליחות ויש להבין את המגמה - חיובית או שלילית.
תשובה (1): "הסכמתי לאשר את ביטול תוספת התקציב". ביטול התוספת משמעותו שאין תוספת. לאשר את זה, משמעותו שאין תוספת. "הסכמתי" משמעותו אין תוספת. לא הגיוני שנחום, העומד בראש המחלקה לפיתוח העיר יבקש מהדובר לתמוך בביטול התוספת, שכן הדבר סותר את האינטרס של נחום, לפתח את העיר. התשובה נפסלת.

תשובה (2): "סירבתי שלא לאשר את ביטול תוספת התקציב". ביטול התוספת משמעותו שאין תוספת. לא לאשר את זה, משמעותו שיש תוספת. "סירבתי לא לאשר" משמעותו שאין תוספת. כלומר, למרות בקשתו של נחום, הדובר לא נותן תוספת תקציב. הגיוני שהדבר יכעיס את נחום, שכן נחום עומד בראשות מחלקת פיתוח העיר והאינטרס שלו הוא לקבל תקציב. זו התשובה הנכונה.

תשובה (3): לא הגיוני שנחום, העומד בראש המחלקה לפיתוח העיר יבקש מהדובר לתמוך בביטול התוספת, שכן הדבר סותר את האינטרס של נחום, לפתח את העיר. התשובה נפסלת.

תשובה (4): אם הדובר סירב לא לאשר את ביטול התוספת, הוא למעשה אישר את ביטול התוספת. מכיוון שנאמר שהוא עשה זאת "למרות" בקשותיו של נחום, ניתן להבין שנחום ביקש מהדובר את **ההפך**. על כן, אין זה הגיוני שהחלטתו של הדובר שימחה את נחום. התשובה נפסלת.

התשובה הנכונה היא (2).

תנאי בטל (שאלון סיכוי לקיומו) – אילו ואילולא

בשאלות השלמת משפטים רבות נעשה שימוש בצורת החיוב "אילו" ובצורות השלילה "אילולא", "לולא", "אלמלא". המשמעות של לולא, אילולא ואלמלא זהה, והיא "אם לא". מילים אלו פותחות משפט המציג **תרחיש חלופי** למצב שבו דבר מסוים שאירע לא היה קורה, בהתבסס על ההבנה כי לא ניתן להחזיר את הגלגל לאחור והתרחיש החדש לא יקרה בפועל.

דוגש

בכל משפט שבו מופיעות אחת ממילות השעבוד אילולא, לולא, אלמלא נחליף אותן בצירוף "אם לא".

להלן שתי דוגמאות להמחשת השימוש במילים אלו:

1. **אילו הייתי יודעת שהסרט לא יהיה מוצלח, לא הייתי קונה כרטיס לסרט.** כלומר: לא ידעתי שהסרט לא יהיה מוצלח, אבל אם כן הייתי יודעת, לא הייתי קונה כרטיס לסרט. משתמע מכך שכן קניתי כרטיס לסרט, כי הרי לא ידעתי שהוא לא יהיה מוצלח.
2. **לולא הייתי יודעת שהסרט לא יהיה מוצלח, הייתי קונה כרטיס לסרט.** כלומר: ידעתי שהסרט לא יהיה מוצלח, אבל אם לא הייתי יודעת זאת, הייתי קונה כרטיס לסרט. משתמע מכך שלא קניתי כרטיס לסרט, כי הרי ידעתי שהוא לא יהיה מוצלח.

שאלה לדוגמה:

_____ ביקש ממני אבי לנקות את חדרי, _____ מנקה אותי, שכן אני _____ עושה את _____ שאבי אומר לי לעשות.

- (1) אילו / לא הייתי / תמיד / מה
- (2) אילו / הייתי / תמיד / ההיפך ממה
- (3) אלמלא / הייתי / אף פעם לא / מה
- (4) אילו / לא הייתי / אף פעם לא / ההיפך ממה

פתרון מפורט:

תשובה (1): לפי חלקו האחרון של המשפט, הדובר תמיד עושה את מה שאביו אומר לו לעשות. קיימת סתירה בין טענה זו לבין חלקו הראשון של המשפט, לפיו אילו היה מבקש ממנו אביו לנקות את החדר, הדובר לא היה עושה זאת. התשובה נפסלת.

תשובה (2): לפי חלקו האחרון של המשפט, הדובר תמיד עושה ההיפך ממה שאביו אומר לו לעשות. קיימת סתירה בין טענה זו לבין חלקו הראשון של המשפט לפיו אילו היה מבקש ממנו אביו לנקות את החדר, הדובר היה עושה זאת. זאת משום שהדובר אמור לעשות פעולה הפוכה ודווקא לא לנקות את החדר. התשובה נפסלת.

תשובה (3): לפי חלקו האחרון של המשפט, הדובר אף פעם לא עושה את מה שאביו אומר לו לעשות. לכן, הגיוני לומר שאם אביו של הדובר לא היה מבקש ממנו לנקות את החדר, הדובר דווקא היה מנקה את החדר. זו התשובה הנכונה.

תשובה (4): לפי חלקו האחרון של המשפט, הדובר אף פעם לא עושה את ההיפך ממה שאביו אומר לי לעשות. כלומר, הדובר פועל בהתאם להוראות אביו. קיימת סתירה בין טענה זו לבין חלקו הראשון של המשפט, לפיו אם אביו היה מבקש מהדובר לנקות את חדרו הוא לא היה מנקה אותו. התשובה נפסלת.

התשובה הנכונה היא (3).

שימו לב - פעם נוספת, התשובה יוצאת הדופן היא התשובה הנכונה.

סיכום

שאלות השלמת המשפטים עשויות להיות קשות ומבלבלות, אך עבודה מסודרת מקלה על פתרון. ישנן דרכים רבות להקשות שאלות השלמת משפטים - משפטים ארוכים, שלילה מרובה, אוצר מילים גבוה ועוד. עבודה נכונה וקפדנית, תוך מיפוי הקשרים הלוגיים במשפט, מביאה לאחוזי הצלחה גבוהים מאוד.

נזכיר: בכל פרק מילולי 3 שאלות השלמת משפטים, ולפתרון נקדיש 3 דקות.

דרך עבודה

נקרא את המשפט תוך כדי הצבת אחת התשובות. נמשיך להציב את התשובות עד למציאת תשובה שמשלימה את המשפט כך שנשמר בו היגיון פנימי תקין.

6 שיטות עבודה

- עבודה בזוגות:** אם התשובות מחולקות לזוגות של ההשלמה הראשונה, נעבוד לפי הזוגות. אם יש 3 דומות ואחת שונה, נבדוק את הדומות קודם.
- הצבת תשובות חיוביות:** נסו להציב קודם כל תשובות פשוטות יותר, שלא מוסיפות שלילה למשפט.
- מיפוי המשפט:** לאחר הצבת התשובה הראשונה במשפט, נמפה את חלקיו השונים ונעמוד על טיב הקשר ביניהם.
- תמצות חלקים מהמשפט:** במשפטים ארוכים, נסו לתמצת כל חלק למשפט קצר יותר כדי להקל על ההבנה.
- סיווג מילות הקישור:** חלק השלמת המשפטים בבחינה בודק את היכולת לבדיקת קשרים לוגיים בין חלקי המשפט השונים. שליטה במילות הקישור הכרחית להצלחה.
- פתרון במאונך:** אם ניתן, עבודה במקביל על מספר תשובות חוסכת זמן. השימוש בשיטה זו נדיר.

דגשים

- ✓ כתלות בזמן, נחליט האם לסמן תשובה נכונה ולהמשיך הלאה או האם להרוויח תחושת ביטחון ולוודא שהתשובות האחרות שגויות.
- ✓ לעיתים משולבים בשאלה ביטויים מורכבים או מילים ברמה גבוהה, אשר מצריכים היכרות מוקדמת, ועל כן מומלץ להרבות בקריאה ולחזור על אוצר מילים.
- ✓ תשובה שאינה שומרת על רצף הגיוני ועל עקביות - נפסלת!
- ✓ נתמצת שלילה כפולה או מרובה למשפט קצר שקל להבין את כיוונו (חיובי או שלילי). לדוגמה: לא ביטל = קיים, חזר בו מהחלטתו לסגת = עשה.
- ✓ אילולא = לולא = אלמלא = אם לא.